

Před HMS Victory zdobí figura v podobě královského znaku

Roku 1758 rozhodla britská admirálie posílit loďstvo dvanácti novými řadovými lodmi 1. třídy. V červenci 1759 byl v Chathamském doku č. 2 položen kýl a na dva tisíce statných dubů (což představovalo les o rozloze 100 akrů) se zvolna měnilo v bitevní loď. Po dokončení činila délka lodi 227 stop, šířka 51 stop a 10 palců a výtlač dosahoval 3600 t. Tři stěžně čněly do výše 220 stop a na jejich ráhnech bylo možno napnout 32 plachet o celkové ploše 4 akry. Rychlost plavidla byla 7-8 uzlů. Dne 7. května 1765 byla HMS Victory spuštěna na vodu. Avšak teprve v roce 1778 byla loď povolána do služby - plně vyzbrojena a vyzbrojena 104 děly.

HMS Victory se dochovala dodnes a je jako vlajková loď druhého lorda Admirality a národní památka zakotvena v suchém doku v Portsmouthu.

Prohlídku začneme na horní palubě. Odtud se loď řídila, odtud se ovládalo plachtování, tady probíhaly v bitvě nejpudší boje. Zadní část lodi - „za stožárem“ - byla určena kapitánovi a důstojníkům. Kapitán zde měl k dispozici malou noční a prostornou, honosně zařízenou denní kajutu. Každý důstojník, který nastoupil na loď, byl změřen a lodní tešář mu zhotovil lůžko na míru. Lůžko kryl ozdobný přehoz, který většinou vyšívaly manželky nebo milenky důstojníků. V případě úmrtí sloužila postel jako rakev. Obdobnou výbavu obdržel i každý řadový člen posádky v podobně dvou závěsných lůžek - hamaků. Šířka lůžka vzhledem ke stísněnému prostoru neměla překročit 18 palců. V 8 hodin ráno, na povel „lash up and stow“, byly

hamaky přeneseny do sítí na horní palubě, kde během bitvy sloužily jako štíty proti střelám a střepinám. Také se používaly jako záchranné pásy. Zemřel-li námořník, stala se hamaka jeho rakví. Výzbroj horní paluby tvoří 12 krátkých 12liberních děl a dvě carronady. Tato děla velké ráže (68 liber) svojí palbou prolomovala boky nepřátelského plavidla.

Z horní otevřené paluby se dostáváme na horní dělovou palubu. Zde se nalézá admirálská kajuta. HMS Victory měla čest stát se vlajkovou lodí admirála Keppela, Kempenfelta, Howea, Jervise a nakonec i Nelsona. Slavnostním příležitostí admirálská kajuta slouží dodnes. U Nelsonova originálního kulatého stolu probíhají slavnostní zasedání velení britského námořnictva.

HMS VICTORY

Prostor „před stožárem“ představuje zcela jiný, drsný svět námořníků. Všechny tři dělové paluby byly uzavřené, děla se nacházela v dopravní poloze a střelny byly uzavřeny. Bylo zde šero, zima, vlhko a nedýchatelné. Na střední dělové palubě jsou umístěna kamna od firmy Brodies z roku 1780. Zde se připravovala strava pro celou osádku lodi.

Hlavní zbraní řadové lodi bylo 3,5 tuny těžké 32liberní dělo. Toto nejrozšířenější dělo britského loďstva dokázalo s 11 librami prachu vypálit železnou kouli rychlostí 1600 stop za sekundu na vzdálenost 1000 stop. Střela probíjela dubové trupy až do hloubky 2,5 stopy, přičemž množství třísek zraňovalo a zabíjelo muže stejně jako kartáčová střela. Na dolní dělové palubě HMS Victory bylo takových děl 30. Na střední dělové palubě se nachází 28 24liberních děl a na horní dělové palubě 30 dlouhých 12liberních děl. Děla byla nabíjena třemi druhy munice. Plné železné střely prorážely trup nepřátelské lodi, koule spojené tyčí nebo řetězem ničily takeláž a lámaly stěžně. Proti lidské síle se používány kartáče - střely složené z několika menších střel zašitých v plachtovině, které doslovně „zametaly“ paluby nepřátelských lodí. Boční salva vypálená z děl řadové lodi 1. třídy vážila přes 2500 liber. Britští námořníci dokázali opakovat výstřel každých 90 sekund. Francouzi i Španělé měli dokonalejší lodi s početnějším dělostřelectvem, ale jejich dělostřelci potřebovali k opakování výstřelu 3-5 minut.

Hlavní tíha bojů, pokud probíhaly na palubách lodí, spočívala na bedrech námořní pěchoty. Jednotky těchto elit-

ních vojáků vznikly již v roce 1664. Na palubě Victory se plavili 4 důstojníci a 149 mužů námořní pěchoty. K základní výzbroji „mariňáků“ patřila v letech 1730-1830 známá pěchotní puška Brown Bess. U řadových námořníků byly v oblibě nepředpisové trombony s bronzovou hlavní a sklopným bodákem. Zajímavostí byla volley-gun, sedmihlavňová salvová puška, kterou námořnictvu dodal londýnský puškař Henry Nock. Ta byla určena střelcům ve stožárových koších. Z chladných zbraní se používaly krátké šavle s typickou kulovitou záštitou a také lodní píky, které najdeme ve stojanech okolo lodních stožárů.

Za 19 let služby utřčila Victory mnoho šrámů a po bitvě u Sao Vicenta byla

dána do zálohy. V roce 1803 však byla znovu povolána; předtím v letech 1800-1803 prošla opravami a modernizací. 21. října 1805 u mysu Trafalgar vzplála bitva, jejíž výsledek zaručil Anglii nadvládu na moři na celé století. Toto největší Nelsonovo vítězství bylo i jeho vítězstvím posledním. V 13.20 byl na palubě HMS Victory zasažen odstřelovačem z francouzské lodi Redoubtable. Zemřel po třech hodinách. Po bitvě byly jeho ostatky uloženy do sudu s rumem a dopraveny na Gibraltar, kde byly Victory provizorně opraveny kormidlo a ustřelený přední stěžně.

Němý svědek Nelsonova triumfu a smrti - vlajková loď HMS Victory - se stala v roce 1923 národním památkem.

Josef NOVOTNÝ

akr = 4047 m², míle = 1,8 km, uzel = 1852 m/h, stopa = 30,5 cm, palec = 2,54 cm, libra = 0,45 kg

Dvaatřicetiliberní dělo - zde se mužstvo také stravovalo a spalo